

УДК 657.431:336.148

АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ

***Т. Ю. Бондаренко, кандидат економічних наук, доцент
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Криворізький
національний університет»***

Розглянуто основні аспекти проведення внутрішньо-економічного контролю загальновиробничих витрат. Ураховано комплексний характер їх статей, який впливає на вибір методичних прийомів контролю. Наголошено на доцільності застосування організаційних процедур контролю структурного характеру.

Загальновиробничі витрати, внутрішньо-економічний контроль, структурний аспект, функціональний аспект, психологічний аспект, інформаційний аспект.

Правильна організації внутрішньогосподарського контролю – це один з найголовніших чинників, який допомагає мобілізувати обмежені ресурси підприємства для отримання максимального прибутку. Істотну частку в структурі собівартості займають загальновиробничі витрати, що об'єднують у своєму складі різні за функціональними напрямками витрати. Здійснення внутрішнього контролю попереджає, виявляє, усуває недоліки та порушення, що виникають у процесі господарської діяльності підпри-

ємства, зокрема відхилення від норм чинних нормативно-правових актів, облікової політики, установчих документів, планів підприємства, помилок і зловживань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ внутрішнього контролю зробили такі вчені: Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, Є. В. Калюга, Л. В. Нападовська, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко, К. Друрі, Т. П. Карпова, Ч. Хорнгрен, Р. Адамс, В. Ф. Палій та інші. Не зважаючи на вагомий науковий напрацювання, існуюча система в повній мірі не відповідає сучасним вимогам у зв'язку з недосконалістю нормативного, організаційно-методичного забезпечення внутрішнього контролю загальнопромислових витрат, відсутністю внутрішніх стандартів.

Мета дослідження – визначити організаційні форми внутрішньо-економічного контролю загальнопромислових витрат, принципів і методів усієї сукупності структурних, функціональних, психологічних та інформаційних аспектів контролю.

Виклад основного матеріалу. Організація контрольного процесу на кожному окремо взятому підприємстві передбачає встановлення багатьох організаційних та методологічних етапів, кожен із яких повинен ґрунтуватися на особливостях технологічних процесів виробництва та параметрів, які контролюються. Характерною особливістю загальнопромислових витрат як об'єкта контролю є комплексний характер статей, що їх формують, а отже, складність проведення контрольних процедур підвищується в кілька разів, бо для кожного виду витрат необхідно застосовувати адекватні їх економічній природі методи контролю.

У загальному контурі внутрішньогосподарського контролю, на нашу думку, необхідно окремо розрізняти внутрішньо-економічний та бюджетно-аналітичний контроль. Об'єктивність органів внутрішньо-економічного контролю забезпечується ступенем його незалежності в структурі управління підприємством. Доцільним є застосування організаційних процедур контролю структурного характеру, тобто витрати контролюються в розрізі окремих статей за центрами витрат. Проведення внутрішньо-економічного контролю загальнопромислових витрат автором пропонується здійснювати в кількох аспектах, що забезпечує найбільш повне охоплення всіх проблемних питань. Розглянемо окремо кожен з аспектів контролю з описом основних методичних прийомів та процедур.

У структурному аспекті проведення внутрішньо-економічного контролю загальнопромислових витрат потрібно враховувати особливості здійснення діяльності в кожному структурному підрозділі підприємства. Характер діяльності обслуговуючих та допоміжних центрів витрат полягає в наданні послуг основному виробництву, тому необхідно чітко розмежовувати власні загальнопромислові витрати цеху, які потім списуються на собівартість основного виробництва. Номінальним центром витрат є підприємство, щодо якого формується сума загальнопромислових витрат, які не можуть бути зараховані до складу будь-якого іншого центру витрат. Основні центри витрат акумулюють, окрім власних загальнопромислових ви-

трат, витрати обслуговуючих та допоміжних цехів, а також частини витрат, які списуються з номінального центру.

З позицій функціонального аспекту аналізується насамперед поста-тейний склад загальновиробничих витрат кожного центру витрат і встано-влюється правомірність зарахування тієї чи іншої статті до цього виду. Використовуються також такі методичні прийоми: логічний аналіз, аналіз відповідності нормативно-правовим актам, аналіз основних технологічних процесів центру витрат. До функціонального аспекту перевірки можна та-кож віднести такі фактичні способи здійснення контролю, як огляд примі-щень цеху, перевірка якості рівня обслуговування виробництва (опален-ня, гаряча вода, водовідведення), стану охорони праці (наявність відділу з охорони праці, наявність методичних матеріалів та інструкції), проведення інвентаризації матеріалів та малоцінних і швидкозношуваних предметів (спецвзуття, спецодяг). Фактичний стан обслуговування виробничого про-цесу цеху повинен бути в логічній підпорядкованості сумі коштів, що виді-ляється для підтримки його на належному рівні. Будь-які відхилення свід-чать про наявність проблемних місць у формуванні цієї статті витрат.

Психологічний аспект проведення контролю включає передовсім перевірку діяльності відповідальних осіб кожного центру витрат. Ця пере-вірка проводиться шляхом формування відповідної вибірки звітів сфор-мованих такою особою та встановлення їх достовірності. У результаті встановлюється відсоток довіри до цієї посадової особи, який залежить від кількості виявлених у центрі витрат порушень і виявленої інформацій-ної цілісності.

Найбільш вагомим аспектом перевірки є інформаційний аспект, який передбачає з'ясування ступеня надійності та якості інформаційних пото-ків, що формуються в кожному центрі витрат стосовно суми загальновир-обничих витрат і складається з чотирьох логічних етапів, які підпорядко-вані та разом допомагають оцінити стан обліку витрат. На першому етапі перевіряється основа формування інформаційних потоків – первинна до-кументація. Установлюється правильність оформлення, підстава для складання та справжність таких документів. Первинні документи повинні відповідати затвердженим на підприємстві зразкам та мати всі відповідні реквізити й підписи. Шляхом формування їх вибірки, репрезентативність якої встановлюється тим, хто перевіряє, підтверджується відповідність сум у первинних документах та виробничих звітах цеху. Відхилення офо-рмлюються у вигляді порівняльних відомостей. На наступному етапі пе-ревіряється правильність формування виробничих звітів цехів, шляхом аналізу включення до нього суми загальновиробничих витрат. Ці докуме-нти аналізуються як за змістом, так і за формою: у розрізі окремих статей та підстатей витрат. Шляхом арифметичного підрахунку встановлюється правильність складання відомостей. Надалі контролюється правильність формування відомостей аналітичного обліку витрат. На наступному етапі контролюється правильність складання оборотних відомостей за рахун-ком 91 «Загальновиробничі витрати» та рознесення їх сум за рахунками бухгалтерського обліку. Ця контрольна процедура проводиться на основі

оборотних відомостей, які також порівнюються з даними аналітичного обліку та даними оборотних відомостей кореспондуючих рахунків.

Результатом проведеного внутрішньо-економічного контролю загальновиробничих витрат є акт перевірки, у якому зазначається вид центру витрат, період перевірки, відповідальні особи та описується стан інформаційних потоків про суму загальновиробничих витрат, що містять дані аналізу в структурному, функціональному та психологічному аспектах. Ці перевірки в інформаційному аспекті наводяться у вигляді порівняльних відомостей, результатів перерахунків тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, внутрішньо-економічний контроль загальновиробничих витрат дозволяє оцінити якісний ступінь інформації, що формується в системі обліку й надати пропозиції для подальшого його вдосконалення. Недоліком такого виду контролю є те, що він має наступний характер, тобто базується на історичних подіях. Найбільш доцільним є проведення такого контролю раз на рік у кожному центрі відповідальності. Застосування саме такої періодичності дозволяє систематично контролювати всі центри витрат та досить детально вивчати специфіку їх діяльності.

Список літератури

1. Бондаренко Т. Ю. Підсистеми внутрішньогосподарського контролю загальновиробничих витрат гірично-збагачувальних підприємств / Т. Ю. Бондаренко // Інноваційний розвиток економіки і фінансів України в умовах глобалізації : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький. – 2008. – С. 558–560.
2. Зосименко Т. І. Концептуально-методичні основи вітчизняного та іноземного досвіду управління витратами [Електронний ресурс] / Т. І. Зосименко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vcndtu/Ekon/2009_35/21.htm.
3. Калюга Є. В. Внутрішній контроль: сучасний стан та шляхи удосконалення / Є. В. Калюга // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 6. – С. 357–359.
4. Столяр Л. Г. Організація внутрішнього контролю [Електронний ресурс] / Л. Г. Столяр. – Режим доступу : <http://intkonf.org/stolyar-lg-organizatsiya-vnutrishnogo-kontrolyu>.

Рассмотрено основные аспекты проведения внутренне - экономического контроля общепроизводственных расходов. Учтено комплексный характер их статей, который влияет на выбор методических приемов контроля. Сделано акцент на целесообразности применения организационных процедур контроля структурного характера.

Общепроизводственные расходы, внутренне-экономический контроль, структурный аспект, функциональный аспект, психологический аспект, информационный аспект.

The main aspects of domestic economic control overhead cost. Taken into account the complex nature of their articles, which affects the choice of

teaching methods of control. Among others, the usefulness of organizational procedures for monitoring the structural nature.

Overhead costs, internally-economic control, the structural aspect, the functional aspect, the psychological aspect, the information aspect.